

Grażyna Mazurkiewicz*

DYLEMATY ETYCZNE W RACHUNKOWOŚCI – JAKO EFEKT PROBLEMÓW WSPÓŁCZESNEJ GOSPODARKI ŚWIATOWEJ

Streszczenie

W obecnych czasach rozwój światowej gospodarki, borykającej się ze skutkami kryzysu gospodarczego, może prowokować sytuacje etycznie wątpliwe, w których zarządzający przedsiębiorstwami dążą do nadmiernego bogacenia się, bez oceny moralnej metod mogących doprowadzić ich do postawionego sobie celu. Niejednokrotnie jest to związane z nieprawdziwym obrazem firmy przedstawionym w podstawowych dokumentach poddawanych ocenie, czyli sprawozdaniach finansowych. Często wiąże się to z różnego rodzaju naciskami (wykorzystującymi fakt, że prawo bilansowe pozwala na pewnego rodzaju dowolność w prezentacji niektórych zdarzeń i faktów gospodarczych) na osoby zajmujące się rachunkowością. Bywa to przyczyną dylematów etycznych, przed którymi stają księgowi. W trosce o zachowanie wysokiego statusu zawodowego osób zajmujących się rachunkowością, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce (dalej: SKwP¹),

---

* Grażyna Mazurkiewicz, mgr, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Dyrektor ds. Finansowych ZPC Barbara Luijckx sp. z o.o. – Główna Księgowa, e-mail: grazyna.mazurkiewicz@barbara-luijckx.pl.

¹ Stowarzyszenie Księgowych w Polsce jest organizacją, której historia sięga 1904 r., kiedy to w Warszawie powołano do życia Związek Buchalterów w Warszawie. Po 1918 r. działalność Związku rozszerzyła się na obszar całego kraju, do czego bodźcem było odzyskanie przez Polskę niepodległości. W 1926 r. organizacja przyjęła nazwę Związek Księgowych w Polsce. Związek zawiesił działalność w okresie II wojny światowej. W październiku 1946 r. powołano w Warszawie organizację zawodową pod nazwą Stowarzyszenie Księgowych w Polsce. W wyniku różnych kłopotów natury organizacyjnej, stowarzyszenie zostało zlikwidowane w 1949 r. Trwały jednak intensywne działania mające na celu wznowienie działalności tej organizacji. Zakończyły się sukcesem dopiero w 1958 r., kiedy to 18 maja odbył się w Warszawie I Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Księgowych w Polsce

dostrzegając ten problem, dało księgowym narzędzie w postaci *Kodeksu Zawodowej Etyki w Rachunkowości*. Opracowanie to wypełnia w pewien sposób lukę pomiędzy mało precyzyjnymi przepisami prawa bilansowego a moralną postawą pracowników rachunkowości. Jest też podstawą obrony ich racji etycznych w konfrontacji z osobami zarządzającymi podmiotami gospodarczymi.

Słowa kluczowe: rachunkowość, dylematy etyczne, kodeksy etyki

Wstęp

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie problemów związanych z szeroko rozumianą etyką wykonywania zawodu w dziedzinie rachunkowości. Wyzwania, z którymi spotyka się współczesna rachunkowość, wiążą się z jednej strony ze skutkami kryzysu gospodarczego, z drugiej zaś strony z chęcią szybkiego zarabiania pieniędzy przez przedsiębiorców – często za pomocą nieuczciwych metod. Stawia to niejednokrotnie księgowych w trudnych sytuacjach. Zmusza do podejmowania wyborów, które nie zawsze zgodne są z poczuciem własnej godności oraz powodują powstawanie dylematów etycznych.

Można założyć, że księgowy znacznie częściej, niż się powszechnie uważa, staje przed dylematami etycznymi, a na decyzje, które podejmuje, ma wpływ wiele czynników.

Metody, którymi posłużono się dla napisania niniejszego artykułu, to: metoda sondażu diagnostycznego, metoda indywidualnych przypadków, a także analiza literatury krajowej omawiającej problem będący przedmiotem niniejszego opracowania.

W chwili obecnej coraz częściej daje się zauważyć, że dynamiczne zmiany, które zachodzą w gospodarce, wymuszają pewnego rodzaju ewolucję zarówno w samej rachunkowości, jak i w jej regulacjach prawnych. Coraz większa jest też świadomość rangi wykonywanego zawodu przez osoby związane z rachunkowością. Ukoronowaniem tej tendencji było uchwalenie przez Stowarzyszenie Księgowych w Polsce kodeksu zawodowej etyki w rachunkowości.

1. Rola oraz problemy współczesnej rachunkowości

Współcześnie, w dużo większym stopniu niż w przeszłości, rosną oczekiwania wobec zakresu informacji przekazywanych przez rachunkowość. Zwiększa się też wachlarz interesariuszy oczekujących na rzetelne informacje. Głównym bowiem zadaniem rachunkowości jest przedstawienie rzeczywistego, wiarygodnego obrazu zarówno kondycji gospodarczej, jak i samej działalności danego podmiotu.

W przypadku rachunkowości finansowej zadanie to jest pozornie ułatwione poprzez istnienie całej gamy przepisów regulujących jej zakres. Ustawa o rachunkowości, międzynarodowe standardy rachunkowości oraz ustawy podatkowe zapewniają w znacznym stopniu właściwą jakość obligatoryjnych sprawozdań finansowych. Oczywiście, zawsze istnieje ryzyko (związane ze złymi intencjami i wykorzystaniem „kreatywnej księgowości”) pokazania fałszywego obrazu rzeczywistości. Pole do takich działań tworzy się w przypadku mało precyzyjnych zapisów regulujących konkretne zagadnienia. Typowy przykład stanowi obowiązek wyceny składników majątku „w wartości godziwej”, w której przypadku stosunkowo łatwo jest dopasować rzeczywistość do oczekiwań, a także mało realna jest szansa weryfikacji i zakwestionowania tejże wartości przez odbiorców sprawozdań finansowych, niebędących specjalistami w zakresie finansów. W trosce o zapewnienie najbardziej zbliżonego do rzeczywistości wizerunku podmiotów gospodarczych, 12 maja 2011 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości wydała MSSF² 13 *Wycena wartości godziwej*, zawierające wskazówki do wyceny wartości godziwej na potrzeby prawie wszystkich innych standardów. Weszły one w życie 1 stycznia 2013 r. i definiują wartość godziwą jako kwotę, którą jednostka otrzymałaby za sprzedaż składnika aktywów lub zapłaciła za przekazanie zobowiązania w rutynowej transakcji dokonanej między uczestnikami rynku na dzień wyceny. Problem polega na tym, że często trudno znaleźć na danym rynku podobne transakcje – zwłaszcza na dzień wyceny. Wprawdzie MSSF 13 wskazują techniki, które mogą pomóc przy ustalaniu wartości godziwej – w przypadku braku możliwości bezpośredniej obserwacji podobnych transakcji na rynku, jednakże ciągle istnieje pewien zakres dowolności w takiej wycenie. Odbiorcy sprawozdań finansowych powinni być przekonani, że zostały one sporządzone w sposób, który wiernie odzwierciedla faktyczną sytuację podmiotu gospodarczego. Niestety, w rzeczywistości osoby odpowiedzialne za działalność

² MSSF – *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej*.

przedsiębiorstw oczekują konkretnych wyników: czasami jest to oczekiwanie niższego wyniku finansowego (ze względu na obciążenia podatkowe lub dywidendy dla udziałowców), czasem wręcz odwrotnie – wynik ma być wysoki (aby poprawiać wizerunek firmy w oczach potencjalnych inwestorów lub zwiększyć szansę korzystnej transakcji). Powody mogą być najróżniejsze – od planowanej fuzji po uzasadnienie braku podwyżek dla pracowników. Metod na „kreowanie rzeczywistości” (jak się potocznie określa tworzenie fałszywego a sprawiającego optymistyczne wrażenie obrazu kondycji finansowej) poprzez różny sposób ewidencjonowania zdarzeń gospodarczych jest wiele, zostało to omówione w wielu publikacjach³. Przedmiotem zainteresowania w niniejszym artykule jest miejsce, w którym dochodzi do wspomnianego „kreowania rzeczywistości” oraz krytyczne położenie osób zajmujących się rachunkowością danego podmiotu gospodarczego.

2. Dylematy etyczne jako wielkie wyzwanie współczesnego księgowego

Efektom coraz trudniejszego i coraz bardziej agresywnego działania świata biznesu, a także bezwzględnej konkurencji są naciski na osoby pracujące w działach rachunkowości. Podważana jest ich niezależność zawodowa poprzez nakłanianie do naginania czy wręcz łamania prawa, tak aby przedstawiony obraz firmy był zgodny z oczekiwaniami osób zarządzających przedsiębiorstwem. W takim przypadku, wiele zależy od moralnej postawy księgowego. Jednakże, zawsze trzeba wziąć pod uwagę aspekt indywidualnej sytuacji każdej z tych osób, a także motywacje, które mogą wpływać na podjęcie decyzji o zastosowaniu „księgowych sztuczek” dla sprostania oczekiwaniom kierownictwa firmy. Dylematy etyczne osób zajmujących się rachunkowością nie tylko mogą dotyczyć opisanej wyżej sytuacji. Bardzo często zdarza się, że w trakcie wykonywania obowiązków księgowy podczas weryfikacji czy księgowania dokumentów, na podstawie pewnych symptomów, nabiera podejrzeń o próbie oszustwa czy o zaistnieniu innej dwuznacznej sytuacji – dotyczącej współpracownika, właściciela firmy czy, na przykład, członka jego rodziny. Jeżeli przy tym wszystko wskazuje, że działanie to ma charakter przestępstwa – dylemat jest jeszcze większy. Zgodnie z obowiązującymi normami prawnymi, należałoby powiadomić o tym fakcie organy

³ Zob. np. K. Gierusz, *Pojęcia i przejawy rachunkowości kreatywnej i agresywnej*, „Accountica” 2010, nr 17, s. 2; P. Gut, *Falszowanie sprawozdań finansowych*, „Serwis Monitora Rachunkowości i Finansów” 2006, nr 1.

ścigania, jednak gdy sprawa dotyczy pracodawcy, może należałoby uświadomić mu, jakie grożą konsekwencje za takie działanie i dać szansę wycofania się z planowanego oszustwa. Sytuacje takie mogą dotyczyć rozmaitych spraw – od oszustw podatkowych po proceder „prania pieniędzy”.

Waga tego problemu została zauważona przez Komisję Profesjonalizmu Zawodu Księgowego – Rady Naukowej Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, która wystąpiła z inicjatywą utworzenia zbioru analiz przypadków, zwanego Bankiem Dylematów Etycznych. Publikacja ta ma za zadanie propagować oraz wdrażać zasady etyki w środowisku zawodowym pracowników rachunkowości. Przewodnicząca Komisji Profesjonalizmu Zawodu Księgowego, prof. dr hab. Anna Karmańska zaprosiła wszystkich członków Stowarzyszenia Księgowych w Polsce do współtworzenia tego opracowania. Jest to bardzo ciekawy projekt, mający ciągły charakter. Polega na przedstawianiu przez autorów analiz różnych przypadków: zarówno takich, które wydarzyły się faktycznie, jak i całkowicie hipotetycznych. Głównym celem opracowań, które mogą być prezentowane w dowolnej formie (dialogów, narracji, scenek rodzajowych, opisów itp.) jest przedstawienie opisywanej sytuacji w sposób wskazujący jej dwuznaczność i uświadamiający skomplikowane położenie osoby zajmującej się rachunkowością. Tekst powinien również wskazywać problem, który mógłby być poddany dyskusji. Efekt tej inicjatywy stanowiło wydanie broszury informacyjnej będącej zbiorem rad i wskazówek dla potencjalnych autorów takich opracowań⁴. Zawiera ogólne sugestie, wskazówki redakcyjne, a także przykładowe analizy przypadków.

3. Kryzys zaufania i statusu zawodowego osób zajmujących się rachunkowością

W ostatnich latach wydarzyło się kilka spektakularnych afer w świecie biznesu, w tym polegających na bankructwie spółek postrzeganych wcześniej jako doskonałe przedsiębiorstwa. Można tu wymienić jako jedne z najgłośniejszych: bankructwo Enronu w 2001 r. czy aferę w BIG Banku Gdańskim, który w 2002 r. wykazał zysk w wysokości 44,7 mln zł, podczas gdy w rzeczywistości miał stratę w wysokości 820 mln zł⁵. Pierwszy z wymienionych przypadków

⁴ *Bank Dylematów Etycznych. Broszura informacyjna*, SKwP, Warszawa 2011.

⁵ W. Grzegorzcyk, *Manewry księgowego*, „Rzeczpospolita” 2002, nr 201.

polegał na dążeniu do pokazania wyniku finansowego zgodnego z założonym planem za pomocą niezgodnych z prawem manewrów instrumentami finansowymi, drugi – na ukrywaniu strat. Te i inne sensacje, związane z aferami gospodarczymi – różnego typu, w tym z piramidami finansowymi – na światowych rynkach, rozpoczęły dyskusję na temat „kreatywnej rachunkowości”. W czasach, kiedy poprzez wszechobecne media każda afery nabiera światowego rozgłosu, wykreowany został obraz księgowego będącego na usługach zarządzających podmiotami gospodarczymi, potrafiącego przez sprytne zabiegi pokazać to, czego od niego się oczekuje. Jest to opinia krzywdząca dla większości księgowych, którzy dokładają wszelkich starań, aby przestrzegać wszystkich obowiązujących przepisów – i zarazem dbać o należyty prestiż swego zawodu na arenie społecznej. Szczególnego znaczenia nabiera wobec tego konieczność włączenia wartości etycznych w sferę związaną z rachunkowością. Należy w tym miejscu podkreślić, że wiarygodność i rzetelność rachunkowości zależy od pewności, że osoby pracujące w tym zawodzie stosują się do ogólnie przyjętych norm moralnych. Profesja księgowego należy do szczególnej grupy zawodów społecznego zaufania i osoby decydujące się na pracę w tym zawodzie muszą zdawać sobie z tego sprawę. Od ich rzetelności może zależeć byt wielu osób. Nie trzeba nikogo przekonywać, jakie są skutki społeczne – na przykład utraty życiowych oszczędności wielu osób, ulokowanych w pewny, jak się wydawało, sposób. Dosadnym przykładem jest największa afery ostatnich lat związana z gdańską spółką Amber Gold. Nawet najbardziej staranna weryfikacja kondycji podmiotu gospodarczego, w który zainteresowana osoba zamierza zainwestować, polega zwykle na ocenie sprawozdań finansowych. W przypadku celowego manipulowania wynikami i obrazem majątku firmy „przeciętny Kowalski” pozostaje bez szans.

Należy rozróżnić tu dwa typy przypadków nierzetelnego przedstawiania faktycznej kondycji podmiotu gospodarczego:

- przestępcze współdziałanie osób zarządzających przedsiębiorstwem i osób zajmujących się rachunkowością,
- manipulowanie wynikiem poprzez działania dające pożądane wyniki, ale będące na pograniczu prawa – stanowiące efekt nacisków kierownictwa firmy i obawy samego księgowego o konsekwencje odmowy takich działań (np. o utratę pracy).

Pierwszy przypadek to patologia i nie będzie przedmiotem zainteresowania w tym artykule. Drugi, jest też oczywiście naganny, a podobne przypadki powinny być eliminowane poprzez istnienie odpowiednich norm, na które księ-

gowy w przypadku nacisków na jego niezależność, będzie mógł się powołać. Wiadomo bowiem, że samo prawo bilansowe nie zapewnia pełnej obrony własnej postawy moralnej, gdyż daje możliwości odmiennego podejścia do podobnych zagadnień.

4. Zasady etyki dla osób zajmujących się rachunkowością – kodyfikacja jako narzędzie wspomagające zawodowych księgowych

Problemy związane z etyką zawodową były na tyle poważne w ogólnoswiatowym biznesie, że zainspirowały Międzynarodową Federację Księgowych (International Federation of Accountants – IFAC) do opracowania w 2001 roku *Kodeksu etyki zawodowych księgowych IFAC*. We wstępie do tego opracowania stwierdza się, że tożsamość zawodu księgowego na całym świecie charakteryzuje zmierzanie w kierunku osiągnięcia kilku powszechnych celów oraz przestrzeganie pewnych podstawowych zasad koniecznych dla spełnienia tych celów⁶. Jednocześnie, w punkcie 4 stwierdza się, że ten międzynarodowy *Kodeks* ma służyć jako model, na którym należy opierać krajowe wskazówki etyczne⁷.

Dążeniem grupy zawodowej, jaką są księgowi, jest doprowadzenie do sytuacji, w której zawód ten będzie postrzegany jako kapitał społeczny, obdarzony zaufaniem i stanowiący gwarant rzetelności i uczciwości w przedstawianiu realiów biznesowych.

Efektem takiego myślenia było podjęcie w dniu 23 czerwca 2007 r. przez Krajowy Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Księgowych w Polsce uchwały w sprawie zasad etyki zawodowej⁸ o uchwaleniu kodeksu zawodowej etyki w rachunkowości.

Warto w tym miejscu przywołać początkowy fragment uchwały, ponieważ w piękny i prosty sposób przedstawia motywację oraz cel jej podjęcia:

XIX Krajowy Zjazd Delegatów działając na podstawie art. 25 pkt 8 Statutu Stowarzyszenia Księgowych w Polsce

---

⁶ *Kodeks etyki zawodowych księgowych IFAC*, Międzynarodowa Federacja Księgowych, b.m., 2001, s. 8 (*Wstęp*, pkt 2).

⁷ *Ibidem* (*Wstęp*, pkt 4).

⁸ Uchwała nr 18 XIX Krajowego Zjazdu Delegatów Stowarzyszenia Księgowych w Polsce z dnia 23 czerwca 2007 r. w sprawie etyki zawodowej.

oraz

- wyrażając, w roku Jubileuszu 100-lecia organizacji księgowych na ziemiach polskich, uznanie dla współtwórców dotychczasowych dokonań w dziele kształtowania zawodu księgowego w sferze kwalifikacji i postaw etycznych,
- uwzględniając, iż powinnością Stowarzyszenia jest kontynuowanie działań zapewniających członkom i innym osobom zajmującym się rachunkowością osiągnięcie wysokich kwalifikacji zawodowych obejmujących wiedzę, umiejętności praktyczne i zasady etyczne właściwe temu zawodowi,
- mając zdecydowane przekonanie, że etyka jest nieodzownym czynnikiem prawidłowego wykonywania zawodu w dziedzinie rachunkowości,
- uznając za celowe tworzenie wizerunku zawodu w dziedzinie rachunkowości jako zawodu zaufania publicznego,
- w trosce o zachowanie statusu społecznego osób zajmujących się rachunkowością,

postanawia co następuje:

§ 1

1. Uchwala się „Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości” obejmujący zbiór zasad etycznych właściwych dla wykonywania zawodu w dziedzinie rachunkowości w brzmieniu załącznika do uchwały.

Jednym z powodów stworzenia takiego kodeksu był, jak już wcześniej wspomniano, brak uregulowań natury etycznej, z których mogliby korzystać księgowi. Stanowi on źródło inspiracji dla podejmowania właściwej decyzji w przypadku sytuacji, która poprzez możliwość zastosowania różnych rozwiązań może stwarzać dylematy etyczne. Wspomaga profesjonalizm osób zajmujących się rachunkowością, wskazując drogę najbardziej obiektywnego rozwiązywania problemów.

W preambule, znajdującej się w pierwszej części kodeksu, przedstawiony jest on jako „zbiór zasad i wytycznych codziennego postępowania zawodowego” – czym doskonale wpisuje się w lukę pomiędzy prawem bilansowym, podatkowym, cywilnym a niepewnością księgowego co do sposobu postąpienia w trudnych sytuacjach.

Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości został pomyślany jako zbiór definicji, zasad i wskazówek ułożonych w logiczny, przemyślany sposób. Składa

się z sześciu części, każda z nich porusza inny obszar zagadnień dotyczących szeroko rozumianej rachunkowości.

Tabela 1. Układ Kodeksu Zawodowej Etyki w Rachunkowości

Część	Tytuł
I	<i>Preambula i definicje pojęć</i>
II	<i>Spoleczny status osoby zajmującej się rachunkowością oraz ogólne zasady etyki w rachunkowości</i>
III	<i>Zasady etycznego wykonywania zawodu przez osoby zajmujące się rachunkowością</i>
IV	<i>Ograniczenia w wykonywaniu zawodu w dziedzinie rachunkowości</i>
V	<i>Przestrzeżenie zasad etyki w rachunkowości, ich naruszenie i Komisja Etyki</i>
VI	<i>Postanowienia końcowe</i>

Źródło: opracowanie własne.

Każda z wymienionych w tabeli części, a zwłaszcza II i III, porusza niezwykle ważne aspekty pracy wykonywanej przez osoby zajmujące się rachunkowością.

W części II określone zostały cechy zawodu w dziedzinie rachunkowości. Wymieniono dwa główne przymioty, jakich ten zawód wymaga:

- umiejętności tworzenia rzetelnego obrazu dokonań jednostki będącej podmiotem prawa bilansowego,
- zdolności analitycznego wykorzystywania powszechnie akceptowanych metod i standardów rachunkowości oraz zasad dobrej praktyki⁹.

Następną kluczową sprawą poruszoną w części II *Kodeksu* jest wskazanie na gospodarcze znaczenie zawodu w dziedzinie rachunkowości, a także podkreślenie prestiżu społecznego tego zawodu. Określa się go jako zawód zaufania publicznego, a wykonującą go osobę jako spełniającą ważną rolę w społeczeństwie¹⁰. Rozdział 2, znajdujący się w II części *Kodeksu*, zawiera definicję dziewięciu zasad, których spełnienie pozwala na uznanie pracy osoby zajmującej się rachunkowością za etyczną. Zasady te to:

- kompetencje zawodowe,
- wysoka jakość pracy,
- niezależność zawodowa,
- odpowiedzialność za przygotowane i prezentowane informacje z zakresu rachunkowości,

⁹ *Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości*, SKwP, Warszawa 2011, cz. II, rozdz. 1, pkt 1.1.

¹⁰ *Ibidem*, cz. II, rozdz. 1, pkt 1.3.

- właściwe postępowanie w relacjach z osobami, jednostkami i instytucjami powiązаныmi z nią zawodowo,
- właściwe postępowanie w przypadkach sporu i sprzeczności interesów,
- właściwe postępowanie w szczególnych sytuacjach jednostki prowadzącej rachunkowość,
- zachowanie tajemnicy zawodowej,
- właściwe oferowanie usług z dziedziny rachunkowości.

Część III Kodeksu jest bardzo ważną, najobszerniejszą jego częścią. Zawiera szczegółowy opis wymienionych wyżej zasad.

Należy w tym miejscu wspomnieć o ograniczeniach w wykonywaniu zawodu w dziedzinie rachunkowości. Problem ten poruszony został w części IV Kodeksu. Mówi się tam, że oceny własnej zdolności do wykonywania tego zawodu powinna dokonać sama osoba zainteresowana. Kodeks podaje jednak wskazówki, które mogą być pomocne dla takiej samooceny. Definiuje również rodzaje ograniczeń mogące mieć wpływ na brak zdolności do wykonywania zawodu związanego z rachunkowością. Najogólniej określa je jako¹¹:

- osobiste:
  - poziom kwalifikacji i doświadczenie zawodowe,
  - indywidualne predyspozycje zawodowe,
  - zdolności organizacyjne,
  - sprawność psychiczna;
- zewnętrzne:
  - wymagania wynikające z obowiązujących norm prawnych i zawodowych,
  - wewnętrzne przepisy jednostki będącej pracodawcą lub usługobiorcą.

W ostatniej, V części podane są informacje dotyczące Komisji Etyki, cele jej działania oraz zasady zgłaszania przypadków naruszenia etyki w rachunkowości.

Należy w tym miejscu podkreślić, że *Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości* powinien znajdować się w zasięgu ręki każdej osoby zajmującej się rachunkowością oraz służyć pomocą w trudnych sytuacjach, które zdarzają się w trakcie pracy w tym zawodzie – zgodnie z ideą, dla której został stworzony.

---

¹¹ *Ibidem*, cz. IV.

Podsumowanie

W obecnych, trudnych dla biznesu czasach pojawia się wiele pokus związanych z chęcią szybkiego zarabiania i pomnażania pieniędzy, co może być podstawą nieetycznego zachowania kadr zarządzających, jak również, niestety, osób zajmujących się zawodowo rachunkowością. Na szczęście, coraz częściej daje się zauważyć, że część przedsiębiorstw, budując swój wizerunek, bardzo dużą wagę przykładają do tego, by postrzegano je jako postępujące etycznie we wszystkich sferach swojej działalności. Również osoby pracujące w rachunkowości coraz bardziej doceniają znaczenie zawodu, który wykonują, i nie dają się nakłaniać do nieetycznych zachowań inspirowanych przez osoby, które chciałyby czerpać z tego określone korzyści. Stowarzyszenie Księgowych w Polsce podjęło wielki trud dla stworzenia *Kodeksu Zawodowej Etyki w Rachunkowości*. Rolą wszystkich osób zajmujących się zawodowo rachunkowością powinno być teraz zarówno propagowanie zawartych tam idei, jak i kierowanie się nimi **we własnej pracy**.

Literatura

- Bank Dylematów Etycznych. Broszura informacyjna*, SKwP, Warszawa 2011.
- „Biuletyn MSSF Naprzeciw Standardom” [wyd. Deloitte Polska] 2011, nr 6.
- Gierusz K., *Pojęcia i przejawy rachunkowości kreatywnej i agresywnej*, „Accountica” 2010, nr 17.
- Grzegorzczak W., *Manewry księgowego*, „Rzeczpospolita” 2002, nr 201.
- Gut P., *Falszowanie sprawozdań finansowych*, „Serwis Monitora Rachunkowości i Finansów” 2006, nr 1.
- Kodeks etyki zawodowych księgowych IFAC*, Międzynarodowa Federacja Księgowych, b.m., 2001.
- Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości*, SKwP, Warszawa 2011.
- Maruszewska E.W., *Etyka we współczesnej rachunkowości a wiarygodność informacji w niej tworzonych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2014.

**ETHICAL DILEMMAS IN ACCOUNTANCY
– AS A EFFECT OF CONTEMPORARY WORLD ECONOMY PROBLEMS**

Summary

At the present time, the development of world economy which is struggling with results of economy crisis, may provoke situations which are ethical doubtful – where managing directors endeavor to earn a big money by all means. More than once it is related to unreal company image presented in basic documents being evaluated – financial statement. It is often connected with many types of pressures used towards people dealing with the accountancy. Using the fact that the balance sheet law allows to some type of option in presenting some occurrence and economic facts. Sometimes it is a reason of ethic dilemmas for the accountants. For the sake of keeping high professional status people dealing with accountancy, Polish Accountants Association, seeing this problem – gave accountants the tooling in the form of Professional Code of Ethics in accountancy. This code fulfills somehow the gap between low precise balance sheet law rules and moral attitude of accountants. It is also the base for defending own ethic right in confrontation with managing directors.

Keywords: accountancy, ethical dilemmas, code of ethics

Translated by Iwona Halak